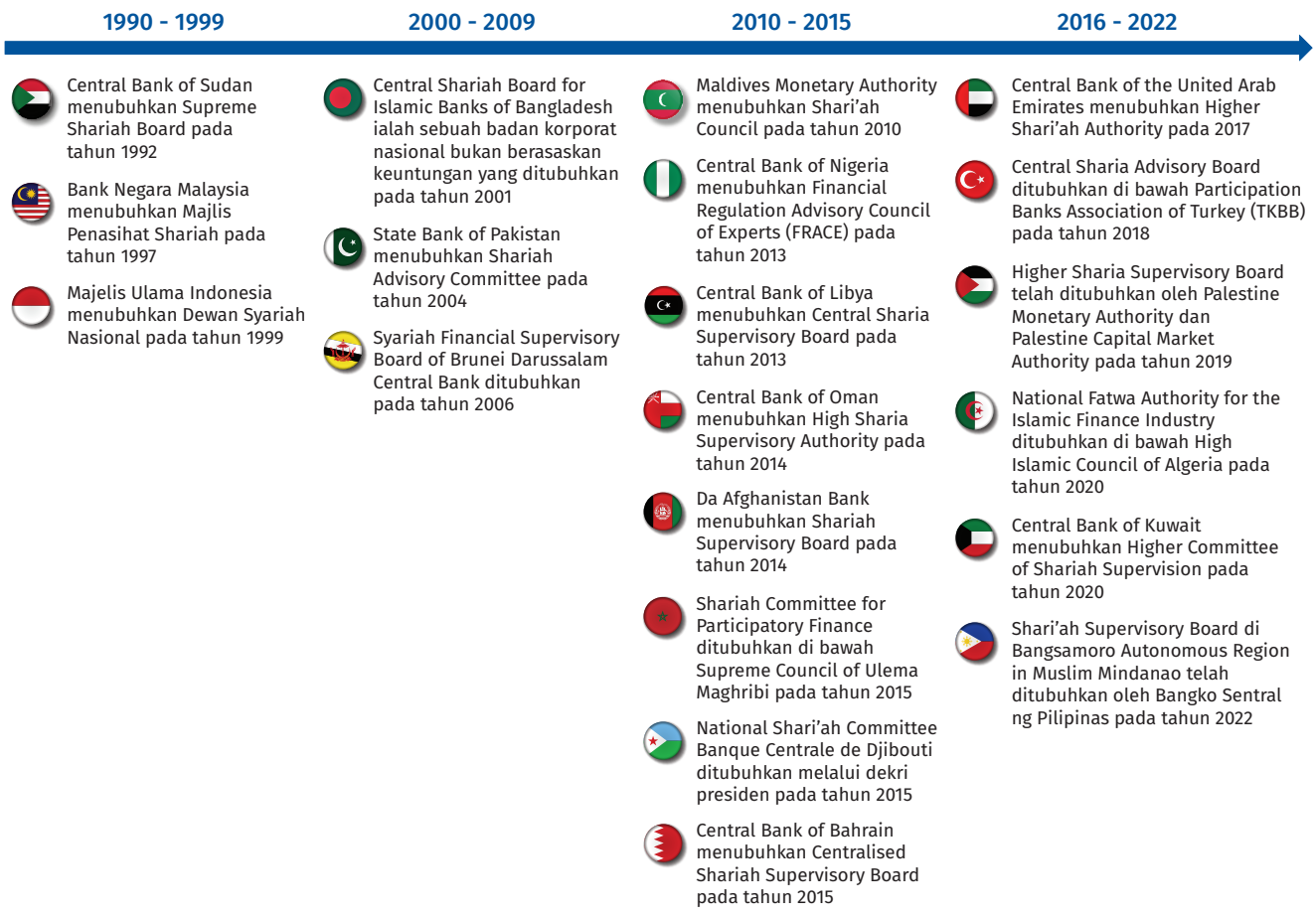
Memupuk Jalinan Antarabangsa dalam Kalangan Lembaga Syariah Pusat bagi Kewangan Islam

Malaysia merupakan antara negara pertama di dunia yang menubuhkan lembaga Syariah pusat dalam kewangan Islam di bank pusat.[1] Sejak penubuhannya pada tahun 1997, Majlis Penasihat Shariah (MPS) Bank Negara Malaysia memainkan peranan utama dalam memberikan kejelasan Syariah kepada industri kewangan Islam di Malaysia. Sejak diwujudkan, keputusan Syariah yang dikeluarkan oleh MPS terus memainkan peranan penting bagi menyokong perkembangan sistem kewangan Islam yang teratur di Malaysia, antaranya menggalakkan inovasi dan pada masa yang sama meningkatkan keyakinan terhadap integriti penyelesaian kewangan yang berteraskan prinsip Syariah.

Peranan penting yang dimainkan oleh lembaga Syariah pusat dalam memelihara kesucian Syariah dan mengekalkan keyakinan orang ramai semakin mendapat perhatian di peringkat global. Bermula dengan tiga negara perintis pada tahun 1990-an, kini terdapat 20 negara yang mempunyai lembaga Syariah pusat dalam kewangan Islam (rujuk Gambar Rajah 1). Struktur institusi, peranan dan mandat lembaga Syariah pusat berbeza-beza di setiap negara, mencerminkan saiz dan kegiatan industri kewangan Islam yang kompleks serta landskap operasi di negara-negara tersebut.

Gambar Rajah 1: Negara yang mempunyai lembaga Syariah pusat dalam kewangan Islam

Sumber: Bank Negara Malaysia dan laman sesawang pihak berkuasa pengawalseliaan kewangan dan lembaga Syariah pusat masing-masing

[1] Lembaga Syariah pusat dalam kewangan Islam merujuk kepada lembaga Syariah di peringkat negara yang ditubuhkan untuk membincangkan isu Syariah dalam kewangan Islam.

Sistem kewangan global yang sentiasa berkembang dan lebih bersepadu memerlukan hubungan yang lebih kukuh dalam kalangan lembaga Syariah pusat

Meninjau ke hadapan, kewangan Islam mempunyai potensi besar yang masih belum dimanfaatkan untuk menyokong pertumbuhan ekonomi, memperkasa perdagangan dan ekonomi digital serta membina ketahanan sosial dan iklim. Seiring dengan hal ini, isu-isu Syariah sememangnya dan akan terus menjadi lebih kompleks dengan implikasi yang melangkaui sempadan negara. Berlatarkan keadaan ini, hubungan yang lebih kukuh antara lembaga Syariah pusat daripada pelbagai negara diperlukan bagi membolehkan pertukaran dan pengiktirafan bersama berkenaan amalan terbaik dan perumusan penyelesaian Syariah berdasarkan hujah yang mantap dapat memenuhi keperluan ekonomi dan sosial semasa dan masa hadapan.

Bagi mencapai jalinan dan pengiktirafan bersama yang lebih baik dalam Syariah, mesyuarat Centralised Shariah Advisory Authorities in Islamic Finance (CSAA) telah diadakan buat julung kalinya pada tahun 2018. Mesyuarat ini menandakan pembentukan platform rangkaian hubungan antarabangsa dalam kalangan lembaga Syariah pusat daripada pelbagai negara bagi membincangkan isu-isu Syariah semasa dan yang baru muncul, dengan tujuan untuk memanfaatkan pelbagai perspektif dan pengalaman bagi menyokong pembangunan kewangan Islam yang kukuh dan teratur secara global.

Mesyuarat CSAA pertama anjuran Bank Negara Malaysia (Bank) pada tahun 2018. Dari kiri: Timbalan Gabenor Abdul Rasheed Ghaffour, Tan Sri Dr. Mohd Daud Bakar, mantan Pengerusi MPS Bank dan Allahyarham Sheikh Dr. Abdul Sattar Abu Ghuddah, mantan Pengerusi Centralised Shariah Supervisory Board of Central Bank of Bahrain.

Mesyuarat CSAA kali keempat yang dianjurkan oleh Central Bank of the United Arab Emirates (UAE) pada 11 Oktober 2022. Perwakilan Bank yang diketuai oleh Profesor Dr. Ashraf Md Hashim, Pengerusi MPS merupakan antara pembentang utama, yang berkongsi Kertas Perbincangan Bank yang diterbitkan baru-baru ini mengenai Hajah (situasi mendesak) yang menggariskan cadangan parameter penggunaan hajah oleh institusi kewangan Islam. - Foto ihsan Central Bank of the UAE

Dalam tahun-tahun kebelakangan ini, CSAA telah membantu memperkukuh keupayaan lembaga Syariah pusat dalam usaha menangani cabaran yang muncul melalui pertukaran pengetahuan, pengalaman dan amalan terbaik. Perbincangan yang dianjurkan oleh CSAA bertujuan untuk menangani:

(a) isu-isu Syariah yang dihadapi bersama (sebagai contoh, pertimbangan Syariah dalam pelaksanaan langkah-langkah bantuan untuk mengurangkan beban kewangan pelanggan yang terjejas teruk akibat pandemik, seperti penerapan prinsip keadilan (*`adl*) dan ihsan); dan

(b) dasar Syariah yang sangat penting yang memberikan kesan pembangunan jangka panjang terhadap pertumbuhan, inovasi dan kestabilan kewangan Islam (rujuk Gambar Rajah 2).

Rajah 2: Corak perbincangan dalam mesyuarat CSAA telah berkembang bagi memenuhi keperluan semasa negara-negara peserta

Mesyuarat Pertama *2 Oktober 2018* *Bank Negara Malaysia (Kuala Lumpur)*	Mesyuarat Kedua *11 Mei 2020* *Central Bank of the UAE (secara maya)*	Mesyuarat Ketiga *21 Disember 2021* *Bank Negara Malaysia (secara maya)*	Mesyuarat Keempat *11 Oktober 2022* *Central Bank of the UAE (hibrid)*
Saling bertukar pengetahuan dan pengalaman mengenai **penubuhan lembaga Syariah pusat bagi kewangan Islam** • Rangka kerja tadbir urus Syariah • Rujukan (contoh: pertanyaan) daripada mahkamah dan penimbang tara	Saling bertukar pandangan dan keputusan Syariah mengenai langkah-langkah pengawalseliaan yang diambil oleh negara masing-masing bagi **menangani kesan pandemik COVID-19** • Langkah pengawalseliaan yang diambil termasuk moratorium dan penggunaan dana khusus untuk membantu individu yang terjejas	Perbincangan mengenai **peranan penting lembaga Syariah pusat untuk mengetengahkan kewangan Islam** dalam arus perdana, dan rangka kerja yang kukuh bagi memastikan lembaga Syariah yang berkualiti	Perbincangan mengenai **kepentingan panduan Syariah tentang konsep *hajah* (situasi mendesak)** untuk menyediakan panduan bagi institusi kewangan Islam menguruskan risiko dan berinovasi secara berterusan dalam landskap operasi kewangan yang sentiasa berkembang, penyelarasan dan kepelbagaian kontrak Syariah serta peranan lembaga Syariah pusat ke arah mencapai matlamat kelestarian

Sumber: Bank Negara Malaysia dan Central Bank of the UAE

Peranan CSAA pada Masa Hadapan

Perbezaan amalan Syariah merentas negara adalah disebabkan oleh beberapa faktor termasuk perbezaan pendapat ulama apabila mengambil kira aspek praktikal dan pelaksanaan keputusan Syariah dalam usaha menangani keperluan serta kepentingan (*maslahah*) masyarakat.[2] Perbezaan seperti ini diterima dalam bidang perundangan Islam). Menerusi CSAA, lembaga Syariah pusat dijangka dapat meningkatkan pemahaman, penghormatan dan penerimaan yang lebih meluas terhadap kepelbagaian amalan Syariah bagi memanfaatkan potensi kewangan Islam sepenuhnya demi kepentingan bersama ekosistem kewangan Islam secara global. Hal ini disokong oleh usaha berterusan untuk memperkukuh mekanisme dan tadbir urus CSAA bagi memainkan peranan yang lebih penting pada masa hadapan. Pandangan Syariah yang dijana melalui perbincangan CSAA akan menjadi satu lagi sumber rujukan pihak pengawal selia kewangan, badan pengeluar fatwa global dan organisasi penetapan piawaian antarabangsa.

CSAA dijangka akan terus berkembang sebagai platform rangkaian hubungan global yang kukuh bagi menyokong pertumbuhan kewangan Islam yang mampan, berteraskan tujuan dan pemikiran bersama demi memanfaatkan kebijaksanaan kolektif lembaga Syariah pusat yang terlibat. Hal ini merupakan prasyarat penting bagi memastikan CSAA dan negara-negara yang terlibat dapat bertindak balas dengan berkesan terhadap risiko Syariah yang muncul serta mengoptimumkan peluang dalam kewangan Islam. Melalui jalinan yang lebih erat dan kepimpinan kolektif yang lebih mantap, CSAA akan dapat memberikan sumbangan ke arah memperkukuh ekosistem kewangan Islam global.

[2] Sebagai contoh, klausa rebat (*ibra'*) mandatori yang dimasukkan dalam perjanjian pembiayaan Islam di Malaysia adalah dibenarkan bagi memelihara keadilan dan kejelasan kontrak serta mengurangkan bahaya moral. Keputusan sedemikian melindungi kepentingan pengguna terutamanya dalam proses kehakiman.